

УЧЕНИЕТО НА ПРОТЕСТАНТИЗМА ЗА ЦЪРКВАТА И ТАЙНСТВОТА

Възгледът на протестантизма за Църквата е формулиран най-точно в Аугсбургското изповедание (1530 г.). Според него **„Църквата е общество от светии, в което вярно се проповядва Евангелието и правилно се извършват тайнствата. Тя не е общество с външни форми и обреди, като другите граждански общества, но главно общество на вярата и Светия Дух в сърцата“**. Според протестантите Църквата съществува на земята, но тя е невидимо общество от светии. Самото понятие „видима Църква“ Лутер счита за неевангелско, но принципно не отрича, че тя има и видима страна. **„Църквата, към която се числят светите реално съществува на земята, като чедата Божи се намират в целия свят – в различни държави, страни, градове и острови“** (Аугсб. изповедание). Под „светии“ се разбират тези, които на небето са удостоени с блаженство заради светия си живот на земята, а истински вярващите хора на земята – оправданите и възродените чрез Кръщение. Според тях лицемерно вярващите хора не се намират реално в Църквата.

Протестантското учение за Църквата като невидимо общество от светии се е оформило изцяло върху учението за оправдание чрез вяра. Този възглед е резултат от противопоставянето на римокатолическото разбиране за Църквата като видимо общество, възглавено от видим глава – папата, посредник между Бог и хората, без който няма Църква. Лутер, който утвърждава вярването, че човек се освещава от Светия Дух без каквото и да е видимо и външно посредничество, и който се спасява само с вяра, остро се противопоставил на римокатолическия възглед, който поставя вярващите в пряко подчинение и зависимост от папата.

Пряко следствие от това учение е отричането на свещената йерархия. Позовавайки се върху текста от Първото послание на св. ап. Петър, където се споменава за **„царствено свещенство“** (вж. 1 Петр. 2:9), и върху главния си принцип **„Solus Christus“** („Само Христос“), протестантизмът учи, че Църквата няма нужда от институционална йерархия. Христос е единственият Ходатай и Посредник между Бог и човека, а човекът се освещава от Иисус Христос непосредствено, без каквото и да било външно и видимо посредничество. **„Всички християни са свещеници, тъй като**

всички имат кръщение, евангелие и вяра, които могат да направят човека духовен”, казва Лутер. Различните длъжности, които съществуват в Църквата са само функционални служби, заемани временно от подходящи хора, но нямат тайнствено-благодатен характер. Според протестантите в древната Църква не е съществувала такава йерархия, каквато има днес. Те твърдят, че нито Христос, нито апостолите са учредявали някаква йерархия.

От новозаветните свещени книги е видно, че необходимостта от йерархия в Църквата е възникнала много скоро след Петдесетница. Отначало Самият Христос е дал особени пълномощия на апостолите (Иоан. 20:21-23), а те са съвместявали трите йерархични степени – епископска, презвитерска и дяконска. Нуждите на църковния живот съвсем скоро наложили да бъдат ръкоположени първите дякони, които да поемат част от служението на апостолите (вж. Деян. 6:6). Новозаветните книги свидетелстват, че към края на живота си апостолите били ръкоположили за нуждите на Църквата подходящи лица за презвитери и епископи (Деян. 14:23; 1 Тим. 2:1,2; 3:11). Няма свидетелство за това да е съществувал в древната Църква обичай, при който някой дякон, презвитер или епископ да е бил избран от народа и провъзгласяван от народа за клирик, каквато е практиката в протестантските общности. Кандидатът за клирик е бил предлаган от Църквата, но ръкополаган от самите апостоли (вж. Евр. 5:4; Рим.10:14,15). Думите на св.ап. Петър, които цитират протестантите в подкрепа на своята практика, само показват основата, върху която е изградена свещената йерархия. Духовното свещенство, което притежават всички вярващи, обосновава необходимостта от свещена йерархия. Йерархическите лица са само предстоятели на вярващия народ пред Бога, като техният духовен статус няма същностно различие с останалите вярващи. Свещенодействията имат значимост само тогава, когато се извършват съвместно от клира и вярващия народ. Съществуването на свещената йерархия е необходимо, за да може благодатните дарове на Светия Дух, които са дарове на служение, да се осъществят в пълнота. Този принцип в Православната Църква е формулиран така: **„В Църквата няма дарове без служение, както няма служение без дарове”** (прот. Н. Афанасиев, „Церков Духа Светаго”, Париж, 1971).

Протестантското учение за тайнствата се основава върху принципа „Sola fides” („Само вяра”), противоположен на римокатолическия принцип, според който тайнствата са валидни, „по силата на извършеното действие” („Ex opere operato”), т.е. напълно изключват участието на личната вяра на християнина. Формализмът в учението на лутераните и реформатите е напълно

изключен, тъй като всичко се свежда до вярата. Разбирането за самите тайнства е различно от това на православните и римокатолиците. Според протестантите тайнствата не предават Божиата благодат, а са установени да напомнят на вярващите в Исус Христос за извършеното от Него изкупление и за благодатното състояние, в което се намират, т.е. те имат само педагогически характер. Характерно за протестантите е разбирането, че действителността на тайнството зависи от вярата на приемащия го.

Протестантите приемат само две тайнства – Кръщение и Евхаристия, като това произтича от принципното им разбиране за същността на тайнствата. Според тях само Кръщението и Евхаристията отговарят на условията, които характеризират тайнствата. На първо място – да са установени лично от Исус Христос, и на второ място – да притежават силата да укрепват вярата на християнина и надеждата му, че е спасен. Отначало и Покаянието е било възприемано като тайнство, но на по-късен етап е било отхвърлено. За него Улрих Цвингли казва: **„Който си позволи да прощава грехове, той светотатства”**. Според него **„свещеникът може само да даде съвет, но не и опрощение на греховете”**.

Кръщението според лутерани и реформати се състои в прощаване на вината за първородния грях и прекратяване на неговите последствия – Божието проклятие и попадането във властта на дявола. Според определението формулирано в Аугсбургското изповедание, при Кръщението Божиата благодат не възражда човека, не го очисти от първородния грях, както и от личните грехове – т.е. повредата на човешката природа от греха си остава непроменена. Променя се единствено духовния статут на човека по отношение на Бога, като се сменя вината му и така той се оправдава пред Него.

Евхаристията се приема единствено като символ и спомен. Т Отрича се най-същественият момент в нея – претворяването на хляба и виното в Тяло и Кръв Христови. Лутер обаче приема, че под видимите вещества Христос присъства невидимо и реално, както той се изразява **„In pane, cum pane, sub pane”** („**В хляба, с хляба, под хляба**”). Цвингли категорично отрича реалното присъствие на Христос в св. Дарове. За него **„Литургията не е жертва, а възпоминание на Христовата жертва”**. Хлябът и виното са единствено символи, образи, които е полезно да бъдат съзерцавани от вярващите, за да могат по-мистично да се доближат до разбирането на Христовата жертва. За Цвингли веществата на св. Евхаристия изпълняват ролята на икони, т.е. на образи, които

помагат на вярващия да навлезе в духовния свят. Причастващият се приема обикновени хляб и вино, но чрез своята вяра той духовно се възнася до Христос, Който седи отдясно на Отца, и така по необясним и мистически начин се причастява с истинските Тяло и Кръв Христови.

Протестантите категорично отхвърлят останалите, приемани от православни и католици тайнства, с аргумента, че не отговарят на двете главни условия, характеризиращи тайнството като такова. Така например за тях **Миропомазването** няма божествено установление, а освен това е напълно излишно след току що извършеното Кръщение – т.е. не укрепва вярата в извършеното от Христос изкупление, нито напомня за него. Тайнството **Брак** също няма пряко отношение към извършеното от Христос спасително дело, не напомня с нищо за него, а и няма божествено установление в Новия Завет. Подобно е отношението им и към тайнството **Елеосвещение**. Тайнството **Свещенство** се отхвърля категорично, а тайнството **Покаяние** в последствие също е отпаднало от числото на приеманите тайнства.

Протестантското разбиране за тайнствата е напълно несъстоятелно. Ако истинско тайнство може да бъде наречено само това, което е извършено и установено лично от Господ Иисус Христос, то тогава трябва да бъде призната единствено Евхаристията. Христос не е извършвал Кръщение непосредствено, а само е говорил за него, а за останалите тайнства има достатъчно свидетелства в Новия Завет – в Деяния Апостолски и в апостолските послания. В тях също така ясно е посочено, че Евхаристията е **жертва**, която вярващите принасят на Бога (вж. 1 Кор. 10:18, 20-21; Евр. 13:10). Вярна на апостолското учение Православната църква нарича Евхаристията жертва, без да омаловажава едната и неповторима жертва принесена от Христос на Голгота. Веднъж принесена, тя не изключва многократното и непрекъснато принасяне на евхаристийната жертва. Тя е актуализация на тази жертва, като се прилага към частните нужди на вярващите. Последните се приобщават с Тялото и Кръвта Христови, принесени за опрощаване на греховете, вътрешно се приобщават със страданията на Христос, като усвояват изкупителните Му заслуги и плодове.

Използвана литература:

Дюлгеров, Д.В., Цоневски, Ил.К, Учебник по мисионерство, Фототипно изд, София 1992.

Митев, Доц. Д-р Д., Инославни изповедания, Варна 2003.